

PROBLEMS OF GEOGRAPHICAL-ECONOMIC COOPERATION

Veselin Boyadzhiev

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria, v.boiadjiev@abv.bg

ORCID ID: 0009-0005-1853-5833

Abstract: In the report, the author analyzes and criticizes the shortcomings of communication between geographers and economists in science and practice. Interaction has been affected since its beginning about a century ago. Economic - geographical problems remain throughout the different periods of social development. Membership in the EU and NATO not only did not change, but deepened economic - geographical problems. With some of them, such as depopulation, the difference between poor and rich people and territories, Bulgaria is leading not only in the EU, but also far beyond it. Attention is paid to both university and high school secondary education. Instead of geography as a science and practice leading politics and the state, in our country it is exactly the opposite.

The paths of economics and geography intersected in antiquity, but in modern post-Renaissance times this happened in the 18th century. First in France and Russia. The enlightened French kings demanded information about the state, and so gradually, from the science of the state, political statistics were passed through, and economic geography was reached.

Based on the great backwardness of the Russian Empire, as taught in our country, it turns out that Mikhail Lomonosov was the first to use the expression economic geography in 1760. This fact is hardly the fruit of the ingenious imagination of the talent whose name Moscow State University bears.

In the German geographical school that emerged in the 19th century, economics entered geography through the so-called cameral (chamber-room-Latin) statistics without creating a main direction. This is also clearly seen in the introductory lecture of Dr. Anastas Ishirkov. In it, he expounds the ideas of his German teachers. Economic geography is missing from the three main sections of geographical science. Economics and economic geography were part of anthropogeography in Bulgaria until 1948, where they had a modest place.

Keywords: Bulgaria, economic geography, regional economy, anthropogeography

ПРОБЛЕМИ НА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Веселин Бояджиев

СУ “Св. Кл. Охридски“, България, v.boiadjiev@abv.bg

ORCID ID: 0009-0005-1853-5833

Абстракт: В доклада авторът анализира и критикува недостатъците на общуването между географи и икономисти в науката и практиката. Взаимодействието е засегнато още от началото му преди около един век. Икономгеографските проблеми остават през различните периоди на общественото развитие. Членството в ЕС и НАТО не само не промениха, но задълбочиха икономгеографските проблеми. С някои от тях като обезлюдяване, разликата между бедни и богати хора и територии България е водеща не само в ЕС, но и далеч извън него. Обръща се внимание както на университетското, така и на гимназиалното средно образование. Вместо географията като наука и практика да води политиката и държавата, у нас е точно обратното.

Пътищата на икономиката и географията се пресичат още в античността, но в модерното след ренесансово време това става през 18-ти век. Най-напред във Франция и Русия. Просветените френски крале изискват информация за държавата и така постепенно от науката за държавата се преминава през политическата статистика и се стига до икономическата география.

На основата на преподаваната у нас голяма изостаналост на руската империя изненадващо се оказва, че най-напред Михайл Ломоносов е употребил израза икономическа география през 1760 г. Едва ли този факт е плод на гениалната фантазия на таланта, чието име носи Московския държавен университет.

В излязлата напред през 19-ти век немска географска школа икономиката влиза в географията през т.н. камерална (камера-стая-лат.) статистика без да създаде главно направление. Това добре се вижда и в пристъпната лекция на д-р Анастас Иширков (1898). В нея той излага идеите на немските си учители. Икономическата география липсва до трите главни дяла на географската наука. Икономиката и икономическата география са част от антропогеографията в България до 1948 г., където имат скромно място.

Ключови думи: България, икономическа география, регионална икономика, антропогеография

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Българската икономическа география, по подобие на САЩ, където за първи път се четат съответните университетски курсове на границата между 19-ти и 20-ти век, се ражда в икономическа среда. Няма я в курсовете и публикациите от Софийския университет. Началото полагат двама провинциални географи с тяхното образование в чужбина. Ананас Бешков в търговското свищовско висше училище и Димитър Ганев във варненския му дубликат развиват още преди Втората световна война икономическа география, различна от университетската антропогеография (Веселинова, Н., 2026).

За да си припише и университетската география публикациите от Свищов, особено икономическото райониране на страната от 1934 г., причината е и географското образование на Бешков, което той е надградил с немското си търговско образование. В дейността си Бешков се изживява като типичен географ, използвайки всяка възможност за пътуване. При Ганев нещата са по-различни и причината е политиката.

Заради левите си предвоенни възгледи Бешков след 1944 г. прави бърза академична кариера. Докаран е в Софийския университет, където явно буржоазните асистенти, начело с Игнат Пенков, не са будили достатъчно доверие, въпреки амнезията към предишното им антропогеографско творчество. Без да е добре приет от заварените си софийски колеги, Бешков е обявен за член-кореспондент и академик на БАН.

Професор Димитър Ганев и днес не се и споменава в София. Няма го във всевъзможни публикации. Сякаш не го е имало. Неговата география не е толкова европейска, а по-скоро е американска. Образованието му е икономическо,-британско и швейцарско. Академичната му кариера е свързана със стокоснанието, където има фундаментални национални приноси. Това, което днес се възприема като бизнес, включително и социалните му измерения, е част от научните му възгледи. Дори заглавията на главните му предвоенни публикации звучат съвремененно и различно от антропогеографията на Иширков, Батаклиев, Разбойников, Захариев, Делирадев, Гунчев и техните наследници.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Обект на изследване е географско-икономическото сътрудничество в България, а предмет – проблемите, свързани с него. Целта на разработката е да насочи вниманието на изследователите към необходимостта от нов подход и сътрудничество в научните среди.

Използваните в разработката методи са главно географски – анализ и синтез, исторически и сравнителен.

По посочените проблеми в България работят много учени, още повече, че тези проблеми са изключително географски. В чужбина Тимур (2025) и Злати и к-в (2025) разработват много полезни материали, които могат да са от помощ.

3. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Основата на нашата следвоенна икономическа география е сталинска. Тя идва от буквалното преписване на съветската икономическа география. Процесът на „преориентацията“ на антропогеографите е продължителен и различен. Едни (Пенков) се прехвърлят от антропогеографията още през есента на 1944 г. и в следващите години. Други (Батаклиев, Динев) са преследвани, странят от обществена дейност и не се включват в комунистическата партия. Показателно и поучително е, че за география на туризма работи най-напред Ганев, от 60-те години и Динев, при което е известна решаващата помощ и защита на ген. Иван Врачев. Благодарение на тях ние имаме тази наука и университетска специалност далеч преди други по-развити университетски центрове в Източна Европа.

Така, както в бившия Съветски съюз икономическата география отричаше предишната антропогеография и обясняваше как Барански без географско образование създаде съветската икономическа география, така и у нас всичко започваше от студията на Пенков за микрорайона на „Драгичево-Перник-Батановци“ (1948). С нея д-р Пенков се хабилитира. Между 1944 г. и 1948 г. има няколко малки статийки в специализирани списания, в които хвали задължителните държавни доставки, а в една заклежда съществуващата все още опозиция.

В следвоенните години налаганата побългарена съветска икономическа география замества напълно ликвидираната антропогеография.

Преломен момент, след който явно държавата сваля доверието си към икономическата география, е научната сесия от края на 1952 и началото на 1953 г. На нея географите и неколкоцината икономисти, преповтарят актуалните съветски възгледи за районирането, като в добавка се чуват и обвинения в анти- на идейно-политическа основа. Сесията приключва безплодно и властта започва да използва само икономистите при изготвяне на планове за развитие на стопанството и цялото общество. През 70-те и 80-те години един-двама географи работеха в бившия ДКП (държавен комитет за планиране), който всъщност,

подпомогнат от съответните отдели на Комунистическата партия, ръководеше и правителството и Народното събрание, и цялата страна.

В изпълнение на партийно-държавните решения от края на 50-те години се подготвя първото комплексно географско райониране на страната.

Районирането на природните ресурси и неземеделската икономика е причината за създаването на съветската икономическа география. Тя се налагаше като районна, за разлика от западните географии. За ръководство и вдъхновение от бившия Съветски съюз са изпратени да ръководят процеса българинът Емил Борисов Вълев, прекръстен на Емил Борисович Валев, и Чумачъов. На физикогеографите водач е Герасимов.

Извън географските катедри в Университета отделни курсове се четат в Свободния университет. По-късно масовизацията на висшето образование води до създаването на мрежа от институти, сред които най-многобройни са икономическите. Всъщност новият икономически институт е в София, докато другите са наследените търговски училища в Свищов и Варна. При реализация на т.н. международни връзки в значителна степен се разчита на икономическата география, в резултат на което се развиват съответните икономгеографски катедри. Във Варна, а после и в Бургас се развиват полувисши институти, специализирани в туризма, а там се разчита на географията. Тя участва в различни комбинации с други науки в програмите на учителските полувисши институти в Дупница, Силистра, Смолян, Кърджали. Преподаватели са икономгеографи от Софийския университет, които в икономическата среда развиват академичната си кариера. Всички участват в развитието на българската географска наука и образование.

Постепенно двете мнения по въпроса за линейните граници при икономическото райониране, останали непроменени при дискусията от 1952/53 г. се разпределят. Поддръжниците за съвпадение на икономическите с административните граници остават в Софийския университет, а опонентите им работят във висшите икономически училища. Срещата им в създадения след 1949 г. Географски институт към БАН не променя различията.

При подготовката на монографията по Икономическа география на БАН от 1961 г. всеки автор предлага национална схема с различен брой икономически райони. Воденият от Бешков и Валев колектив избира единственото единично число, което не се предлага за брой на районите. Така като компромис се ражда 6-делната схема. Та се преподаваше в средните училища и в икономическите институти, докато в Софийския университет и новите му разклонения в Благоевград и Велико Търново, а преди това и в Шумен, се приемаше триделната схема на професорите Пенков и Христов. Изданието на университетския им учебник от 1978 г. бе наградено с орден Кирил и Методий (1978).

Обединение бе постигнато при разработване на схемата на икономическите микрорайони, по които за първи и последен път бе извършено преброяването на населението и стопанството от 1975 г.

Тази икономическа география се запази да началото на 70-те години. Тогава и в съветското общество и наука, както и в българското, настъпиха промени. След като не бе могъл да се наложи при географите, съветският академик Некрасов през 1972 г. излезе със своята регионална икономика. Тя бе припозната от властта като необходима, модерна, и с надеждата, че скъсява дистанцията от западните икономики. Забавяха се и българските темпове на икономическо развитие. Следвоенното компенсаторно развитие бе изчерпано. Водещите екстензивни темпове се изчерпваха и се прибегна да ангажирането на работници, войници, студенти и ученици в земеделието и строителството. България от началото на 60-те години бе вече индустриално-аграрна държава, но индустрията ѝ не можеше без дотации, които идваха по традиция от земеделието.

Регионалната икономика бе приета възторжено от икономистите. Икономическата география от десетилетия завършваше средното образование и десетки хиляди кандидат-студенти полагаха изпит по икономическа география на България. На географите в икономическите вузове бе предложено или да се себенаричат регионални икономисти и да четат и пишат по регионална икономика или да си търсят работа другаде. Географските катедри бяха закрити. Повечето приеха наложеният им насилствен избор.

Социалистическите страни през 70-те години на миналия век навлязоха в икономиката на комплексите и комбинатите. Българският теоретичен и практически принос бяха огромната фирма за международен транспорт, втората в света по обем на дейността в туризма Балкантурист и аграрно-промишлените комплекси. Те бяха опит за социалистически агробизнес, при който държавното земеделско министерство през 1979 г. официално бе закрито, защото държавната и кооперативна собствениости се били обединили в обща социалистическа. Тихомълком през 1985 г. министерството бе възстановено.

Съветският модел, който виждаше само физическа и икономическа географии, се запази до международния географски конгрес, проведен се в Москва през 1976 г. Видимото изоставане от Запада наложи новият термин социално-икономическа география. Множеството съветски публикации само за няколко месеца

„преориентираха“ мисленето. Икономогеографската катедра в Геолого-географския факултет смени името си и от География на стопанските отрасли и комплекси се превърна в Социално-икономическа география. Промяната даде възможност да се каже, че освен икономическа има и други географии, извън природната. За хуманитарната бе твърде рано, но поне географиите на населението и селищата вече се приемаха като самостоятелни, а не за част от икономическата география.

Ситуацията с регионалната икономика остана комично-тъжна. Тя така и до днес не съществува в специализирания институт към БАН, където и при социализма, и днес се разработват фундаментални теоретични и практически изследвания. Общественият авторитет от там е водещ и дори безспорен.

Днес доживяват до пенсия последните географи в икономическите вече университети. Разбира се, като регионални икономисти. Макар и тънки, връзките между регионалната икономика и университетската социално-икономическа география, все още не са прекъснати съвсем. Географите канят за комисии и различни форуми колегите си, но обратното е избирателна рядкост.

Дали географията няма принос за така очертаната действителност? Трябва да се даде положителен отговор. Защо? Какви са причините? Още в излязлото през 1934 г. райониране на националното стопанство Бешков пише за икономическо, а не за географско или друго райониране. Възприетият съветски икономически модел след Втората световна война даде огромни възможности за икономическата география и особено за икономическото райониране. Географите и днес претендират, че районирането, наравно с възприетия по западен образец термин регионализация, остава основен метод за „правене“ на география. Само че именно тук икономическата география се провали. Най-напред с бесплодната сесия от 1952/3 г., а после с липсата на общо мнение за икономическото райониране на страната. А в същото време, когато икономическата география буксуваше и преповтаряше едно и също дълги години, икономиката завладя властта в социалистическата държава. В своята териториалност тя заложи на администраторите и бледите опити на някои географи да оспорят някои административно-териториални решения, например изборът на Михайловград (сега с латинското име Монтана), останаха без внимание. Никой извън географията не се интересувахе от икономическите райони, а ако в териториалната част се налагаше да се пише, използваха се окръзите от края на 50-те и началото на 60-те години. Работата си спъваха и самите географи. Тъжни и комични бяха опитите буквално да се преписва съветската икономическа география. Научен колектив по съветски образец „разкри“ съществуването на ТПК (териториално-производствени комплекси) в Южна Централна България. Всъщност икономогеографите вече бяха приели не само административните граници, но и окръзите и селищните системи (общините) за свои.

През 1987 г. една понеделнишка сутрин от вестниците научихме за партийното решение да се закрийт окръзите и да се създадат 9 области. В решенията Ловеч командваше Плевен, а Разград-Русе. Автобуси от площад Александър Невски откарваха работници за медодобивния комбинат между Пирдоп и Златица. Там се създаде град Средногорие, който едно, че нямаше нищо общо със Средна гора, но и не можеше да обедини Пирдоп и Златица (Веселинова, Н. (2024). Сеещият смърт на хиляди декари медодобивен комбинат с отпадъците си трябваше да е спойката на новия социалистически град, плюс местните гробища... И до днес продължават напъните със Смолян и Велинград, добре че пропадна опита за създаването на град Розова долина, който трябваше да обедини родните места на Вазов (Сопот) и Левски (Карлово). Тук пропускам да отбележа липсата на географска реакция срещу постоянните преименувания на селища. И днес си имаме Благоевград, Димитровград, Байкал, Млада гвардия, да не спомена недомислията от 1934 г. Докато се построи Оптикоелектрон в Панагюрище, отново на принципа че е родно място на наш другар, автобуси от Пловдив на 75 км извозваха специалисти. А на същия принцип, в съседното градче Стрелча гимназията бе изгонена от сградата си, строена през 30-те години със средства, пари и материали на местното население, защото там се основа...средното милиционерско училище. Тихичко след 5 години бе преместено в Пазарджик.

Тази критика не бива да се приема като политически насочена срещу социализма. За съжаление, универсалната изолация на географията от териториалните решения не е патент на миналото. Само преди няколко години едно правителство мислеше кои министерства къде да разнесе из страната!?

Какво загуби националното стопанство от отказа да използва икономическата география? Най-напред това е закъснението, с което бяха забелязани отрицателни географски процеси с обществото като прекалената концентрация в административните центрове, задаващата се демографска и селищна криза, разминаването между географията на отчетността и географията на производството. В началото на 80-те години едно проучване показва, че в бившия Пазарджишки окръг центърът усвоява над 90% от капиталните вложения, Велинград и Панагюрище получаваха по около 3-4%, а за останалата част на окръга оставаше 1%.

Придунавско-приморската тенденция в стопанското развитие имаше положителната страна Южна Добруджа да навакса изоставането като резултат от румънската власт, но влезе в противоречие с мощния потенциал на

индустриалното съсредоточие София-Перник. Прекалената урбанизация замърси и претовари демографски Софийската котловина. Още в края на 19-ти век бързо растящата столица не можеше да се самоизхранва. Резултатът е...крайградска земеделска зона, обхванала цяла Западна България (Веселинова, Н., 2016). Днес резултатът е още по-трагичен. Липсата на териториално икономическо планиране и икономическа политика води до стихийна икономическа организация на територията, при която критикуваните през социализма насрещни превози са масово всекидневие. Частната собственост и инициатива, отказът на държавата да е диригент се обясняват с всякакви модерни теории, но задълбочи ли се кризата, всички искат от държавата.

Скъсаната пряка връзка между икономическото образование и наука с географията снижи рязко значението на статистиката, с която в миналото България имаше добро име в чужбина. Националният статистически институт е обезгеографичен, красноречив е примерът със земеделската статистика. Недоразумения има и в усвояването на информационната териториална система NUTS на Европейския съюз.

Както тук, така и при подготовката на регионалната глава за редовното ни членство в ЕС властите, сред които не липсваха самообявили се експерти, взеха от географите 6-делната схема на икономическите райони от 1961 г. 50 години по-късно в кашата от понятия имахме планово-икономически, планови, икономически, а днес статистически райони. В наивното обяснение от ползата им се казва, че те служат само за набиране на информация, т.е. от тях нищо не зависи.

Не че ние, географите сме свършили нещо значимо. Без никакви разисквания отечествената икономическа география се самоизостави и започна да слугува на администраторите, които в териториалното държавно устройство по правило ходят с десетилетия след събитията. Кой не вижда географските недомислици в резултат на обезлюдяването? Измислени общини, противоречащи на законите, при което и самите те са недоделани. Направо е комично изборното устройство на страната, което от години е в противоречие и с Конституцията, и със законите.

Членството в ЕС не донесе никакъв прелом. Дори обратно, насърчи отрицателните тенденции. Нищо чудно е растящият евроскептицизъм с многостранната му изява. Само че в държавния връх липсват географи, наложилите монопол правници и икономисти хал-хабер си нямат от география. Тук определени надежди имаше при растящото внимание и значение на проблемите с природата.

Българските икономисти упорито се отдалечават от икономическата география. Никой не „забеляза“, че когато у нас бе нобеловият лауреат Пол Кругман и в Софийския университет имаше студентска окупационна стачка, той изнесе лекцията си и бе приет във Висшия икономически институт Карл Маркс, прекръстен на Университет за национално и световно стопанство (УНСС). Кругман е поредният западен икономист, който разбира, че икономиката трябва да се географизира и понеже няма географско образование хуква да прави поредната „нова“ икономическа география. За което получава световно известната награда за икономика. Все пак такава за география няма. Как ли са го слушали българските критици на икономическата география? Още в края на социализма те се бяха подготвили да създават учители по икономика за всички средни училища и да оставят географията само в основното училище. За тяхна изненада обаче в началото на демократичните промени училищната дисциплина се трансформира от „социално-икономическа география“ в „география и икономика“. Това позволи едновременно да се преподава цялата географска тематика и заедно с това да се дават съвременни знания за националното стопанство. Дали и днес средношколската дисциплина наистина е география и икономика е друг въпрос, който в близко бъдеще няма да може да бъде отменат. Защото и сред географите има групичка, която възвисявайки се на крилете на някои нов метод или техника, смята че географията до днес си отива и идва новата, т.е. тяхната география. Горката география. За последните петдесетина години през нея преминаха какви ли не моди. И тя все умираше и се раждаше поредната „нова“.

Липсата на икономгеографи и липсата на географски знания у регионалните икономисти, а това явно е най-комплексната наука за територията, не позволява, както на властите от всички политически партии, а също и на икономистите да разберат, да „усетят“, че в икономическата география на страната вървят по грешен път. Ето конкретни примери. Единият е за продължаващия още от Освобождението налаган всестранно централизъм. Само че тук нямаме икономическия ландшафт и хармонията от различните по икономически ранг селища на Валтер Кристлер. У нас се преплитат обективни и субективни териториални фактори при разположение на целия икономически цикъл. При което се появява едно класическо противоречие. От една страна традиционно стопанският цикъл се изучава и управлява по пътя на енергията: първична-вторична и т.н. икономически сфери. Някои западни, особено американски географи, твърдят за четвъртична и петична стопански сфери. Ние, българските географи, под съветско влияние, през социализма ги бяхме свели само до две сфери: суровини, включая и работната ръка, и производството. И в учебниците стопанството достигаше до производството и се зубреха числата за различните продукти по стойност, числа и физически характеристики. Така и до днес географията са разбира като „разказвателна наука“.

Благодарение на развитата се География на туризма, както и под чуждо теоретично влияние, търговията все повече навлиза в стопанската география.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Колкото и да сме модерни, пълни с английски (американски) термини, ние продължаваме смело да събираме стопанството, а от там и населението във все по-малко селища (Veselinova, N., 2016). Имаме демографска криза, селищна криза... Обаче никой не мери стопанската криза географски.

Преди петдесетина години центърът беше столицата с 10-15% в стопанството и населението. Другите два бяха Северна и Южна България, които бяха равни по мощност. Днес София вече събира 25-30% от населението, има около и над половината от главните стопански показатели. Най-важната българска държавна идентичност, река Дунав-стопански е забравена. Много географи са писали за значението на реката.

За мястото на България на икономическата карта трябва сериозно да се извърши корекция. Сравненията с хипотетичните средни стойности не са необходими. Всъщност хоризонтът и на държавата, и на гражданите е бил винаги насочен главно към съседите (Веселинова, Н. (2021).

Като част от промяната в международните ни отношения вместо да сравняваме хипотетични средни стойности, трябва да изясним годишно колко пари и по какви канали влизат, и колко и по какви канали излизат от държавата ни. Привличането на чужди инвестиции е изведено в специална централна обществена политика.

Да надникнем икономгеографски в страната. Социализмът остави своя икономическа география и стопанство, които го ликвидираха. Какви са промените от икономгеографска гледна точка? Най-голямата промяна е смяната на посоките. От придунавско-приморска съветска тенденция вече се очерта насока към изходите и териториите, чрез които се общува със Запада.

Най-големият успех тук е вторият дунавски мост. Но защо се мълчи за него? Къде остана рогът на изобилието, които щеше да излее еля си върху Северозападна България. Нали мостът се строеше главно заради нея.

Докато сме още на външна тема да кажем и за Европейския съюз. Кой ще признае, че приемането ни не отговаряше на условието за конкурентна икономика и кой ще понесе последиците? Защо не се издава на български език в масов тираж договорът за редовното ни членство? Той трябва да е помагало за ученици, студенти, специалисти, политици, а и за обикновени граждани. В главата земеделие пишеше, че след 10-тата година земеделските субсидии ще са равни с тези в Западна Европа...Има и други особености, особено в регионалната глава. Затова те бяха подписани последни.

От социалистическата икономика в географски план останаха само централните селища. Овалът София-Ботевград-Червен бряг-Плевен-Г.Оряховица /В. Търново/-Русе-Разград-Шумен-Варна-Бургас-Сливен /Ямбол/-Димитровград /Хасково/-Стара Загора-Пловдив-Пазарджик-София-Перник остана. Останаха и окръзите, прекръстени за заблуда, че нещо е реформирано, като области. Във всяка област остана моделът „център-периферия“. Кое е новото? На първо място е взривената икономика, независимо от обясненията. Играта с финансови показатели и новата структура на икономиката с банките и услугите не може да прикрие материалния крах. Конкретно географски имаме две големи икономически промени. Едната е рязко и невиджано задълбочените различия между бедни и богати, което не можеше да не се изрази и в географски план. Втората промяна, свързана с първата е силно ограничените по разстояние икономически влияния на централните селища. Тук е мястото да кажем, че обречените на обезлюдяване села и градчета са загубили населението си, защото през последните десетилетия то се оказва излишно. И тези, които можаха, поеха пътя към чужбина.

Днес страната се нуждае от географска промяна, най-вече в стопанството. За съжаление, нито географите, нито икономистите го осъзнават. Затова те мълчат и нищо не правят освен да разказват това, което всички виждат. Като географ ще кажа конкретно, че икономическата ни география трябва да се ръководи от хора, които освен географията разбират и икономиката. Линейните граници от социализма по NUTS и LAU отдавна са фалшиви. „Работят“, както вече написахме, две икономически географии.

ЛИТЕРАТУРА

- Бояджиев, В. (2014). Икономгеографските приоритети на българското земеделие, Парадигма, София
Веселинова, Н. (2016). Приоритети в развитието на източната част на Софийската котловина. Парадигма. София
Веселинова, Н. (2021). Медицинската география – постижения и надежди. Парадигма, София

- Веселинова, Н. (2024). Принос към географията на селищата от Златишко-Пирдопската котловина. Е-списание Географ, (8), 84–89. Достъпно от: <https://geograf.bg/bg/article/e-spisanie-geograf-br-8-2023-2024>
- Веселинова, Н. (2026). Антропогеографските проучвания на българските селища. Парадигма, С.
- География на България. Том 2: Икономическа география“, БАН, 1961 г.
- Иширков, Ан. (1898). Задача и съдържание на днешната географическа наука. Български преглед, год. IV, кн. 12, С.
- Пенков, Игн. (1948). Стопанско-географска характеристика на района Драгичево-Перник-Батановци. Годишник на Софийския Университет, Историко-филологически факултет, т. XLIV, кн. 3 – География, Държавно издателство „Наука и изкуство“, София, 3-226
- Пенков, Игн., & Христов, Т. (1978). Икономическа география на България. Учебник за студентите от СУ „Климент Охридски“, „Наука и изкуство“, 4-то преработено и допълнено издание.
- Timur, S. (2025). The effects of regional development instruments on development and competitiveness. Atlas Journal, 11(57), 118–131. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16778505>
- Veselinova, N. (2016). Demographic problems of the small settlements in Bulgaria. Сборник в чест на 60 годишнината на проф. В. Бояджиев. Изд. Парадигма. София
- Veselinova, N. (2019). Contemporary problems of medical geography in Bulgaria. Volume 15. Book 4. Humanities and social sciences. Burgas. Bulgaria
- Zlati, M. L., Fortea, C., Antohi, V.-M., Cristache, N., Dinca, M. S., & Balsalobre-Lorente, D. (2025). Refreshing the design of a regional economic growth model in the context of the new digital decade. Technological and Economic Development of Economy. <https://doi.org/10.3846/tede.2025.24534>
- www.nsi.bg (13.07.2026; 10:13)